

TRASA 7 - DO LWÓWKA ŚLĄSKIEGO

1. Ubocze

łańcuchowo rozciągnięta wieś na Pogórzu Izerskim może poszczycić się tytułem jedynej wsi na Dolnym Śląsku, która w niedawnej przeszłości posiadała aż

cztery majątki, z pałacem i parkiem każdy, oraz trzy kościoły – katolicki, ewangelicki i staroluterański. Przez wieś ciągnie się bezimienny potok. Ciekawsza jest jednak Olszówka – jeden z dopływów Kwisy. Po przeprowadzonych na tej rzece badaniach stwierdzono obecność złota, a co ważniejsze, ustalono, iż jego źródło musi się znajdować niedaleko miejsca w którym zostało znalezione. Już teraz nie brakuje śmiałków, którzy usiłują je odnaleźć. Jeśli ktoś wolałby pozyskiwać wiedzę, zamiast złota, powinien odwiedzić powstały w XVI w. Kościół Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny. We wnętrzu zachowała się m.in. późnogotycka figurka Matki Boskiej z Dzieciątkiem, z XVI w. czy ambona z roku 1589 oraz wiele innych dzieł sztuki sakralnej.

2. Wolbromów

Wieś położona w płn.-zachodnim krańcu Wzgórz Radomickich, w górnym biegu Sowinki, ok. 10 km na północ od Gryfowa Śl. Zabudowania wsi znajdują się na wysokości 280-305 m n.p.m. Do Wolbromowa należy przysiółek Mielnica (niem. Mühlhäuser, Mühlhaus) położony na pn.-zachód od wsi przy dawnym młynie dworskim. Natomiast zabudowania dawnego przysiółka Przegrodza (niem. Friedrichshöh) łączą się z Wolbromowem od strony pn.-wschodniej.

Najstarsza wzmianka o Wolbromowie pochodzi z 1372 r. Nazwę wsi zapisano wtedy jako Neuwendorff. Później ustalono nazwę wsi jako Klein-Neundorf. Wieś została spustoszona przez husytów ciągnących tędy spod Lubania do Lwówka Śl. w roku 1427. W XVI w. w Wolbromowie wzniesiono kościół. Kolejna informacja o wsi pochodzi z roku 1628, kiedy wieś strawił pożar, natomiast zaraza w 1632 r. spowodowała śmierć połowy mieszkańców wsi. Jakby tego było mało rok później we wsi pojawili się słynący z okrucieństwa dragoni Lichtensteina. W 1746 r. w Wolbromowie przebywał król pruski Fryderyk II. Był on bowiem ojcem chrzestnym ówczesnego właściciela wsi – von Nostitza. Podczas wojny siedmioletniej Fryderyk rozłożył obok wsi na zimę swój obóz wojenny. Powstały w tym miejscu w 1786 r. przysiółek, który z czasem został samodzielną miejscowością nazwano Friedrichshöh a po wojnie Przegrodza. W XIX w. w Wolbromowie działał

młyn wodny, cegielnia, czynne były 4 gospody. Ludność utrzymywała się przede wszystkim z rolnictwa, hodowli i tkactwa. W 1860 r. ówczesny właściciel, Benno von Polenz zbudował pałac otoczony zabudowaniami gospodarczymi i parkiem. W zabudowaniach gospodarczych istniał po wojnie PGR. W 1931 r. było w Wolbromowie 71 domów zamieszkałych przez ponad 300 osób. Dziś grunty wsi zajmują 357 ha. Liczba mieszkańców Wolbromowa na koniec czerwca 2008 r.

wynosiła 121 osób. W latach 1945-47 r. Wolbromów nazywano Małą Wsią.

We wsi znajduje się renesansowy kościół św. Jana Nepomucena z XVI w., przebudowany w XIX w. i odbudowany w 1972 r. We wnętrzu świątyni zachowała się kamienna, renesansowa chrzcielnica z XVI w. i skromny, barokowy ołtarz. Obraz i sakramentarium pochodzą z XVIII w. W murze otaczającym kościół widnieją renesansowe nagrobki rycerskie z XVI i XVII w.

oraz barokowe płyty nagrobne z XVIII w. Większa część domów mieszkalnych Wolbromowa pochodzi z XIX w.

3. Gradówek

Na wzgórzu Świętej Heleny w Gradówku znaleźć możemy pozostałości po zapomnianej warowni, broniącej granicy z Czechami oraz istniejącego kiedyś szlaku handlowego między Lwówkiem a Gryfowem. Do dziś są tam ślady po dawnych fosach i wałach. Warownia odeszła w zapomnienie po wzniesieniu zamku Podskale, a do jej ostatecznego upadku przyczynił się najazd husytów w XV w.

Wioska cieszy się także zainteresowaniem ze względu na organizowany corocznie od 2007r. zjazd Riders Country Piknik. Organizatorzy zapewniają wiele atrakcji, a na scenie jeszcze nigdy nie zabrakło wspaniałych grup muzycznych. Ci, którzy już raz tam pojadą, z pewnością zechcą tam wrócić.

4. Niwnice

Wieś łańcuchowa w Niece Lwóweckiej nad Iwnicą (230-280 m n.p.m.) Dzisiejsza wieś składa się z dwu niegdysiejszych – tj. Bartnik (1305 Cunczisdorf) i Nowego Łądu (1375 Newelande). Od roku 1800 na gruntach hrabiowskich rozpoczęła się eksploatacja gipsu, początkowo do celów agrotechnicznych. Dalej, w r. 1860 wybudowano tu zakład przeróbczy do pozyskiwania materiałów wiążących. Po wojnie, już w październiku 1945 r. zakład wznowił swą działalność. We wsi (Bartniki) znajduje się kościół filialny pw. św. Jadwigi wymieniony po raz

pierwszy w r. 1305, w roku 1534 przyjęty przez luteran, przekazany katolikom na powrót w roku 1654. Przebudowany był w roku 1551, restaurowany w XIX w., podczas zdobywania wsi przez Rosjan w 1945 r. częściowo uszkodzony. Na uwagę zasługują tu płyty nagrobne właścicieli wsi z XVI i XVII w. W murze

zewnątrznym kościoła krzyż pokutny z wyrytym wioślem.

Znajdują się tu ruiny dworu renesansowego, otoczonego niegdyś fosą, wybudowanego w r. 1579, a przebudowanego w r. 1647 i uszkodzonego w r. 1945. W części "Nowy Łąd" znajduje się pałac klasycystyczny wzniesiony na przeł. XVIII/XIX w., w którym znajduje się dziś szkoła podstawowa.

5. Gościszów

Znajdują się tu bardzo liczne zabytki. Wśród nich na pierwszym miejscu wymienić trzeba Kościół parafialny p.w. Matki Bożej Częstochowskiej, który jest jedną z najpiękniejszych i najstarszych świątyń na Dolnym Śląsku. Ta późnoromańska świątynia została zbudowana z ciosanego piaskowca pomiędzy rokiem 1200 a 1250. Do naszych czasów zachował się pierwotny zarys murów, w skład których wchodzi nawa, prezbiterium ze sklepieniem, portal nawowy i dwa wąskie romańskie okienka po stronie północnej.

Jest to kościół jednonawowy z prostokątnym prezbiterium zakończonym trójboczną, wyodrębnioną apsydą zasklepioną prawdopodobnie sklepieniem klasztornym. Nawa nakryta drewnianym stropem z 1595 roku (w zachodniej ścianie pozostał otwór po belce konstrukcyjnej) pokrytym 10 renesansowymi kasetonami, zaś prezbiterium sklepieniem krzyżowo-żebrowym wspartym na głowicach słupów narożnych ozdobionych motywem roślinnym. Zewnętrzna część apsydy została podzielona łączącymi jej boki kolumnkami ozdobionymi arkadowym fryzem i gzymssem kostkowym. W arkadach fryzu umieszczono płaskorzeźby o tematyce zoomorficznej (m. in. jeleń, zając, bestie fantastyczne) i roślinno-geometrycznej (m. in. lilia, rozeta, krzyż). Głowice kolumn wzbogacone ornamentem złożonym z lilii, liści palmetowych i klonowych.

W środku znajduje się sakramentarium z przełomu XV i XVI wieku, w stylu późnogotyckim, dostępne z trzech stron, zwieńczone ozdobnym baldachimem. W jego tle, za drugim przęsłem prezbiterium widzimy na wysokości ponad 2 m ledwie widoczną namalowaną na ścianie gotycką scenę Zwiastowania o wymiarach 2 na 3 metry. Z prawej strony przy blacie stoi lekko pochylona do przodu i o wydłużonych proporcjach Matka Boska, której idealizowana twarz posiada pogrubione rysy. Po lewej klęczący w pofałdowanych szatach anioł rzymający w rękach banderolę.

Obok sakramentarium ustawiono wykutą w piaskowcu renesansową chrzcielnicę, wykonaną w 1575r.

Na wieży kościelnej dwa dzwony spiżowe: pierwszy ufundowany w roku 1607 przez Kaspra Warnsdorfa i jego żonę Helenę, ozdobiony herbami rodów Warnsdorff i Zedlitz-Leipe; obok niego wisi niewielki dzwon z roku 1929 przywieziony z Jugosławii.

Drugą świątynią w Gościszowie był kościół ewangelicki. Kamień węgielny pod jego budowę położono 8 kwietnia

1754 roku, a zakończono już w roku następnym. W pierwszy Adwent 1755 roku nastąpiło uroczyste otwarcie zboru. Obecnie stojąca w centrum wsi świątynia znajduje się w stanie zupełnej ruiny. Pozostały po niej jedynie ściany nośne, bez dachu, empor, drewnianego i kamiennego wystroju, zewnętrznej kamieniarki.

Dokładnie naprzeciwko kościoła ewangelickiego, po drugiej stronie drogi znajduje się pomnik wojenny, poświęcony pochodzącym z Gościszowa żołnierzom poległym w czasie wojny francusko-pruskiej 1870/71 r. i I wojny światowej. Zachował się w dużej części w swojej pierwotnej formie. Zamalowano umieszczone na prostokątnych płytach nazwiska niemieckich żołnierzy, zlikwidowano żelazny krzyż, na szczycie zaś ustawiono zabytkową figurę Maryi.

Przy drodze głównej, nieopodal kościoła widnieją ruiny zamku. Zamek ten zbudowano z ciosanego piaskowca, a także w mniejszym stopniu z cegły palcówki oraz z cegieł XIX i XX wiecznych. Wzniesiono go na owalnym

planie muru dawnego grodu, przez co do dzisiaj posiada kształt zaokrąglonego silnie na bokach czworoboku. Był jednym z najpiękniejszych założeń renesansowych na Dolnym Śląsku nazywanym zamkiem na wodzie.

Pierwszy raz wymieniony jest dwór Hof Goswindsdorf dopiero w roku 1318 w dokumencie księcia Henryka I Jaworskiego dla Gebharda von Querenfurt. Największe zasługi dla renesansu gościszowskiego zamku poczynił Kaspar von Warnsdorf, który dokończył przebudowę zamku gotyckiego i na którego rządy przypadają lata największej świetności majątku - jednej z najpiękniejszych posiadłości w regionie. Z jego to czasów pochodzi wspinały portal główny wraz z herbem Warnsdorf i Zedlitz. Kolejne prace budowlane miały miejsce w latach 1848-1856 za rządów Egona

Gustawa von Schönberg-Bibran-Modlau kiedy to usiłowano nadać zamkowi neoklasycystyczny wygląd. W drugiej połowie wieku XIX miała miejsce niewielka przebudowa nawiązująca do tradycji gotyckich. W 1908 roku do północnej wieży dostawiono taras widokowy wspierający się na trzech kolumnach. W tym też czasie chciano rozpocząć gruntowną przebudowę mającą na celu przywrócić zamkowi wygląd z XIV i początku XVII wieku poprzez wyeliminowanie elementów XIX-wiecznych. Najciekawszym elementem pałacu jest pochodząca z roku 1603-1605, niespotykana w tym typie nigdzie indziej na Dolnym Śląsku dekoracja rzeźbiarska czterokondygnacyjnych szczytów fasady skierowanej nieprzypadkowo w stronę wsi i folwarku. Tematyka rzeźb jest ogólnie związana z mitologią. Spotykamy tu syreny, trytony, delfiny, fantastyczne stwory, amfory.

Na zachód od zamku rozpościera się dawny park dworski o powierzchni 3,28 ha. Obecnie jest on zaniedbany i nie przedstawia takiej wartości jak jeszcze na początku wieku XX. Zanikł zupełnie układ ścieżek spacerowych. Pierwotny drzewostan został przerzedzony i częściowo zakryty przez rozrastające się samosiejki. Z panoramy parku zniknęły prawie zupełnie drzewa iglaste. Zachodnią część założenia parkowego stanowił przepięknie urządzony ogród w stylu angielskim. Objęte ochroną prawną są trzy pomniki przyrody: ponad 300-letni dąb szypułkowy (*Gercus robur*) o nazwie „Ositek” mający obwód 455 cm; 200-letni platan klonolistny (*Platanus acerifolia*) o nazwie „Wezyr” i obwodzie 540 cm; 200-letni klon srebrzysty (*Acer saccharinum*) „Apollo” o obwodzie 475 cm. Na pomniki przyrody kwalifikują się jeszcze inne drzewa jak: dwie topole czarne (*Populus nigra*) i pięć lip drobnolistnych (*Tilia cordata*) o obwodach ponad 4 metry. Na terenie parku spotykamy jeszcze m.in.: buk pospolity (*Fagus silvatica*), grab pospolity (*Carpinus*

betulus), czeremchę amerykańską (*Padus serotina*), modrzew europejski (*Larix decidua*), daglezień zieloną (*Pseudotsuga taxifolia*), sosnę wajmutkę (*Pinus strobus*). Z krzewów zobaczymy: śnieguliczkę białą (*Symphoricarpos albus*), lilak pospolity (*Syringa vulgaris*) i kruszynę pospolitą (*Frangula alnus*). Gatunkami objętymi ochroną są: bluszcz pospolity (*Hedera Helix*) i kłokoczek południowy (*Staphylea pinnata*).

Tuż przy skrzyżowaniu głównych traktów komunikacyjnych, na niewielkim wzniesieniu stoi średniowieczny kamienny pręgierz. Ma on ponad 2 metry wysokości, a zakończony jest zwężeniem, przypominającym nieco czapę. Zachowały się przy nim metalowe łańcuchy i uchwyty, do których przywiązywano skazańców. Posiada też niezidentyfikowane wgłębienie. Ponadto we wsi znajdują się dwa krzyże pokutne: pierwszy krzyż przy drodze do Lubania, drugi - wstawiony w mur oporowy - przy drodze do Nowogrodzka.

6. Kotliska

Wieś łańcuchowa w Niece Lwóweckiej nad Stoczkiem (200-240 m n.p.m.). Najstarsza nazwa brzmiała Kessildorf (1284), później – Białogóra. Do końca wojny we wsi znajdowały się kamieniołomy piaskowca, z których wytwarzane były koła młyńskie, stąd pochodziły elementy do budowy ratusza w Amsterdamie, wiele budowli prywatnych, jak i obiektów państwowych w Berlinie. We wsi znajdują się 2 obiekty kościelne. Starszym z nich jest kościół pw. św. Mikołaja

wzmiankowany po raz pierwszy w r. 1305. Od r. 1540 przeszedł w ręce protestanckie, zwrócony katolikom w r. 1654. Od II wojny światowej nie był użytkowany.

Drugim obiektem jest kościół ewangelicki wybudowany w r. 1742 i w r. 1911 wyburzony. Obecny kościół parafialny, pierwotnie ewangelicki, wybudowany został w l. 1910/11.

7. Rakowice Wielkie

Wieś łańcuchowa n. Rakówką w Niece Lwóweckiej, 190-220 m n.p.m. na pn. zach. od Lwówka. Pierwotna słowiańska nazwa to Rakowice (*Racovice*), w r. 1237 wymieniona jako Rackewize, do r. 1945 Gross Rackwitz, do 1947 Rakowice Duże. O wczesnej kolonizacji tych terenów świadczą

wykopaliska - urny ciałopalne kultury łużyckiej - wykopywane tu również i po wojnie, jak i ozdobne bransoletki z epoki brązu odkryte w r. 1906. Do cenniejszych zabytków należą tu dwie wieże mieszkalne - pozostałość po dwóch folwarkach należących do lenn - książęcego, pozostająca w ruinie oraz miejskiego, w pd. części wsi. Wieże te wybudowane zostały w końcu XV w., a budowniczymi ich były lwóweckie rody mieszczańskie, które wówczas weszły w posiadanie folwarków - Wirth oraz Reusner. Pozostająca w ruinie

wieża folwarku książęcego, posiadająca pierwotnie 3 kondygnacje, przykryta dwuspadowym, stromym dachem, jeszcze w l. 50-tych była użytkowana. W r. 1904 kolej żelazna połączyła wieś ze światem. 17 VI 1964 PRN podjęła decyzję o budowie Technikum Rolniczego, późniejszego Zespołu Szkół Rolniczych, obecnego Zespołu Szkół Ekonomiczno - Technicznych im. Kombatantów Ziemi Lwóweckiej. 4 IX 1970 r. uruchomione zostały tu zakłady eksploatacji kruszywa.

8. Brunów

Folwarczna wieś nad Bobrem u podnóża Wzniesień Płakowickich, 180-220 m n.p.m. 3 km na pn. od Lwówka. Pierwsza wzmianka o osadzie pochodzi z r.

1351, choć początki jej sięgają XII w. Najstarsza nazwa wsi to Brunów, do r. 1945 jej nazwa brzmiała Braunau, natomiast do r. 1947 - Braniewo. Z zabytków wymieńmy tu pałac barokowo-klasycystyczny z 2 pół. XVIII w. z zabudowaniami inwentarsko - składowymi oraz rodową kaplicą rodziny v. Cottenet i pozostałościami parku w stylu angielskim. Budynek pałacu przebudowany w l. 1900-1901 oraz 1977, w l. wojny mieścił szkołę sportową Hitlerjugend, a pod jej koniec ośrodek szkoleniowy Volkssturmu. Obecnie mieści się tam elegancki hotel.

Warto także zwrócić uwagę na zabudowania znajdujące się w otoczeniu pałacu. Zalicza się do nich przede wszystkim oficyna pałacowa znajdująca się na północny wschód od pałacu. Na południe od niego jest dom ogrodnika z wieżyczką pochodzący z początku XX wieku. W lesie ulokowane jest neogotyckie ośmioboczne mauzoleum von Cottenetów z XIX wieków. Ponadto na północ od pałacu rośnie park założony w 1865 roku wg projektu E. Petzolda.

9. Płakowice

Płakowice, jako jedna z najstarszych osad, wymieniona została w akcie lokacyjnym Lwówka Śląskiego (1217 r.), wtedy też stanowiły własność miejską. Następni właściciele wsi to rodziny: Raussendorf, Talkenberg, Schaffgotsch, Hohberg i Nostitz, a w latach 1520-1812 lwóweccy joannici. Budowę zamku rozpoczął w 1550 r. ród Talkenbergów z

Podskala. Trwała ona do 1563 r. Była to największa na Śląsku budowla obronna w XVI w. Przebudowy dokonano dwukrotnie – w XVIII i XIX w. W czasie wojen napoleońskich zamek został znacznie zniszczony. Ostatnim prywatnym właścicielem był August Ludwig von Nostitz-Rieneck, od którego zamek odkupiła w 1824 r. rejencja legnicka z przeznaczeniem na szpital psychiatryczny. Szpital funkcjonował do 1945 roku. W 1967 r. zamek został częściowo odrestaurowany. Od 1992 r. należy do Chrześcijańskiego Ośrodka „Elim” Kościoła Baptistów i poddawany jest intensywnemu

remontowi.

Budowla składa się z trzech dwukondygnacyjnych skrzydeł okalających wewnętrzny dziedziniec krużgankami, których arkady wsparte są na jońskich kolumnach. W narożach znajdują się schody. Od czwartej strony zamknięty jest murem kurtynowym. Na dziedziniec prowadzi brama wjazdowa z portalem, przed którą znajduje się kamienny most przerzucony

przez fosę obronną. W lewym narożniku portalu znajduje się medalion z podobizną Rampolda von Talkenberg. Zachowały się także renesansowe zdobienia fasad.

10. Lwówek Śląski

Należy do grupy najstarszych miast Dolnego Śląska. Jest także jednym z pierwszych miast w Polsce lokowanych na prawie magdeburskim (pierwsza była Złotoryja).

Już we wczesnym średniowieczu Lwówek stał się lokalnym centrum gospodarczym i ośrodkiem osadnictwa wiejskiego. Jego rozwój przyspieszyło także dogodne położenie przy znanym szlaku handlowym zwanym Królewską Drogą (Via Regia) oraz eksploatacja złota na obszarze dawnych Płakowic. Czynniki te przyczyniły się do wczesnej lokacji. Już w 1217 roku książę Henryk I Brodaty nadał Lwómkowi Śląskiemu prawa miejskie.

Lokacja i związane z nią przywileje spowodowały szybki rozwój miasta. Lwówek nie tylko rozwijał się gospodarczo - wzrosła także jego rola jako ośrodka władzy - w 1243 roku książę Bolesław Rogatka zorganizował w mieście pierwszy na Śląsku turniej rycerski, a w latach 1278-1286 Lwówek był siedzibą kolejnego z Piastów świdnicko-jaworskich, Bernarda Zwinnego i stolicą samodzielnego księstwa. W następnym okresie miasto stało się integralną częścią księstwa świdnicko-jaworskiego i dzieliło jego losy. Stopniowo, w miarę wyczerpywania się złóż złota, podstawą utrzymania mieszkańców stało się rzemiosło, głównie sukiennictwo i tkactwo, handel oraz obróbka kamienia budowlanego.

W 1329 roku miasto liczyło około 11 tysięcy mieszkańców i należało do najludniejszych ośrodków miejskich na Śląsku. W miarę rozwoju miasta lwóweccy mieszczanie uzyskiwali różne przywileje; prawo do organizacji targów i jarmarków, handlu solą, bicia własnej monety itd. We Lwówku istniało kilka cechów, z których najbardziej znaczącym był cech skupiający

sukienników.

O średniowiecznej świetności miasta dzisiaj świadczą dobrze zachowane mury obronne w raz z dwoma wysokimi basztami: Lubańską i Bolesławiecką. Urokowi

Lwóweckiej starówki nadają sięgające niekiedy średniowiecza, kamieniczki z gotyckimi motywami architektonicznymi. Chlubą Lwówka jest prawdopodobnie najstarszy browar w Polsce, którego nazwa mówiąca o dacie założenia brzmi: „Browar Śląski 1209”

Picie pochodzącego z niego równie odwiecznego co przedniego trunku, jest szczególnie wzniosłym przeżyciem, kiedy odbywa się na jednym z ogródków piwnych Lwóweckiego rynku, pośrodku którego wznosi się pochodzący z 1509 roku, gotycko-renesansowy ratusz. Wejście do budynku mieszczące się po wschodniej stronie, prowadzi przez sień ze sklepieniem sieciowym podpartym filarem, w który wmurowana jest rzeźba nagrobna Henryka Jaworskiego i księżnej Agnieszki, pochodząca z około 1350 roku.

W Płakowicach, które obecnie są częścią Lwówka, warto zobaczyć pałac, wybudowany w XVI stuleciu, przez posiadający wówczas również zamek w Podskalą, możny ród Talkenbergów. Chcąc być na czasie ówczesnych przemian w Europie Talkenbergowie, oprócz średniowiecznej warowni, postanowili wzbogacić się o zamek renesansowy, i w takim też stylu zbudowali swoją nową rezydencję. I to właśnie oryginalne renesansowe zdobienia fasad oraz arkadowe krużganki, wsparte na jońskich kolumnach, stanowią głównie o walorze architektonicznym obiektu, któremu prace remontowe przywracają obecnie dawną świetność.

We Lwówku warto być zwłaszcza w czasie trzydniowych obchodów święta tego miasta – Lwóweckiego Agatowego Łata. Lwówecki rynek zamienia się wtedy w wielki, średniowieczny jarmark, podczas którego głównym obiektem handlu są sudeckie minerały, niezliczonych rodzajów i barw. Oprócz tego nie brakuje kuglarzy, zabaw, muzyki i prastarego, lwóweckiego chmielowego wywaru. Impreza ta rywalizuje pod względem swojego rozmachu z analogicznymi, gryfowskimi Kwisonaliami.

Nieopodal Lwówka Śląskiego zobaczyć można tzw. Szwajcarię Lwówecką. Jest to zgrupowanie piaskowcowych form skalnych, największe poza Górami Stołowymi w całych Sudetach. Ciąg baszt i murów skalnych na długości ok. 200m. wznosi się nad głęboko wciętą doliną potoku Srebrna (lewostronny dopływ Bobru). W północnej ścianie skalnej o łącznej wysokości do 20 m. znajdują się cztery wolnostojące baszty skalne oraz szereg ambon, pótek skalnych, szczelin i jaskiń szczelinowych. Szwajcaria Lwówecka od wielu dziesięcioleci była zapleczem rekreacyjnym dla mieszkańców Lwówka Śląskiego i turystów. Skałki te są udostępnione schodami i ścieżkami. W ich zasięgu są szlaki turystyczne, znajdują się tam również punkty

widokowe pozwalające podziwiać piękno Ziemi Lwóweckiej. Szwajcaria Lwówecka ze względu na swoje walory przyrodnicze i geomorfologiczne przed II wojną światową były państwowym rezerwatem przyrody, jednak w okresie powojennym ochrona rezerwatowa została zniesiona. Szwajcaria Lwówecka znajduje się na terenie Parku Krajobrazowego Doliny Bobru.

11. Dębowy Gaj

Wieś folwarczna n. Młynówką w Niecce Lwóweckiej, na lewym brzegu Bobru (220-290 m n.p.m.), na pd-wsch. od Lwówka. W r. 1305 wymieniona w dokumencie jako Sebyneiche, do r. 1945 nosiła nazwę Siebeneichen, natomiast do r. 1947 - Dąbica. Początki wsi są jednak znacznie starsze i sięgają XI11 w. We wsi znajdują się pozostałości zrujnowanego renesansowego pałacu z r. 1620, przebudowanego w r. 1754, a restaurowanego w XIX w. Częściowo uszkodzony przez radziecki ostrzał z marca oraz podczas zdobywania wsi w maju 1945 r. popadać zaczął w ruinę.

12. Sobota

Wieś placowa n. Bukownicą i Sobótką w Dolinie Bobru (210-240 m n.p.m.) W r. 1212 wymieniona jako Czobotendorf, w r. 1242 Sobót, Sobota, do r. 1945 Zobten am Bober, do 1947 - Sobótka nad Bobrem. Jedna z najstarszych wsi na tym terenie, nazwa jej wywodzi się od cosobotnich targów. We wsi znajdują się ruiny kościoła św. Piotra i św. Pawła wzmiankowanego już w r. 1305. Wiszący niegdyś w nim dzwon z datą 1202 pozwala wysuwać wnioski, że w tym roku istnieć musiała tu co najmniej kaplica. Przy kościele odnaleźć jeszcze można płyty nagrobne z lat 1584-1611.

13. Przeździeca

Niewielka wieś położona na Pogórzu Kaczawskim, u podnóża gór: Folwarcznej (347 m n.p.m.) i Grodziny (372 m n.p.m.). Pierwsze wzmianki datowane są na 1308 r. Rozgłosu osadzie nadali ówcześni Walonowie, odkrywając złotoносne pola zwane Alte Goldgruben oraz na zboczach góry Folwarcznej pokłady agatów. Od złotoносnych miejsc pochodzi nazwa strumienia przepływającego przez wieś – Złoty Potok. Prawdopodobnie do 1810 r. osada była własnością klasztoru Benedyktynek z Lubomierza.

Do niedawna w Przeździecy działała kopalnia melafiru, jednak po utworzeniu, w dniu 16 listopada 1989 r., Parku Krajobrazowego Doliny Bobru wstrzymano wydobycie surowców. W kamieniołomie melafirów

występują, jedyne w swoim rodzaju, agaty wstęgowe (szczelinowe).

Obecnie wieś zajmuje powierzchnię ok. 5,2 km² i liczy niespełna 100 mieszkańców. Po czasach świetności zachowały się wpisane do rejestru zabytków: dwór oraz park dworski, zachowały się również zabudowania w stylu łużyckim i przydrożne kapliczki. Pozostałością po eksploatacji bogactw naturalnych są liczne sztolnie i wyrobiska, chętnie odwiedzane przez poszukiwaczy skarbów i kolekcjonerów.

14. Marczów

Marczów zwany dawniej:Góraszka, Märzdorf am Bober, Mertzdorf, Mertinsdorf, powstał we wczesnym średniowieczu, jednak pierwsze udokumentowane wzmianki pochodzą z 1315r.

W Marczowie znajdują się liczne XVII w kapliczki wybudowane w latach 1416-1810 kiedy to osada poddana była wpływom zakonu Benedyktynek z Lubomierza. Najstarsza z zachowanych kapliczek pochodzi z roku 1687 r. Na zachodnim stoku łopaty ruiny tzw. "Babiego Gródka" - obecnie jest to teren chroniony poddany pracom archeologicznym.

Po stronie południowej w kierunku Wlenia znajduje się monumentalna skała Lolerei zwana też "Marczowską Skałą" (urwisko 300 m n.p.m.) skąd roztacza się panorama Wlenia. Niegdyś był tu punkt widokowy pod którym znajdowała się figurka rusałki Lorelei. Miejsce to jest

zlokalizowane wzdłuż mało dziś używanego szlaku "Śliwkowej Ścieżki".

W zachodniej części masywu Baraniej Góry (309 m n.p.m.) kiedyś przebiegała trasa Golgoty upamiętniająca mękę i śmierć Chrystusa.

We wsi znajdują się liczne domy architektury łużyckiej. Centrum wsi zdoła XVIII wieczny barokowy kościół pod wezwaniem św. Katarzyny Aleksandryjskiej w którym pracują księża Michalici. Kościół zbudowano w 1707 r. na ruinach wcześniejszej świątyni. W kościele godne uwagi jest osiemnastowieczne barokowe wnętrze z drewnianym polichromowanym ołtarzem i amboną, drewnianym prospektem organowym i chrzcielnicą oraz liczne drewniane i kamienne figurki a także obrazy olejne. Przed kościołem znajdował się niegdyś pomnik ofiar I wojny światowej, obecnie na postumencie stoi figurka Chrystusa Króla.

Wokół świątyni na murach zachowały się 3 kamienne epitafia z przełomu XVII w. i XVIII w. a na samej świątyni po stronie północnej (cmentarz) na wieży można

zobaczyć tzw. "Pogańską Głowę" upamiętniającą najazd Tatarów na Polskę.

We wsi ocalały zabudowania z końca XVIII i XIX wieku. Między innymi wpisane do rejestru zabytków: Dwór, obecnie dom mieszkalny, nr 104 oraz raz dom mieszkalny, nr 108.

Po wojnie 30-letniej nastąpił bardzo intensywny rozwój osady. W początkach XIX w. we wsi znajdowały się szkoła katolicka, młyn, browar, gorzelnia, 3 gospody, 3 warsztaty płóciennicze. Ludność zajmowała się głównie rzemiosłem, hodowlą owiec i sadownictwem. 5 kwietnia 1844r. urodził się tu Johannes Titz, budowniczy jednych z najświetniejszych na świecie fisharmonii artystycznych.

15. Golejów

Golejów leży na wysokości (315 - 400 m) na północnych zboczach Wzgórz Radomickich ok. 5 km na wschód od Lubomierza na trasie Jelenia Góra - Bolesławiec. We wsi znajduje się kościół pod wezwaniem św. Feliksa i Adaukta wzniesiony został w 1784 r. i przebudowany

w 1843 r. gotycka wieża, gotycki portal wyposażenie wewnątrz kościoła wykonane w stylu barokowym i rokokowym. Na murach umieszczono płyty nagrobne, obok kościoła osiemnastowieczny cmentarz o interesującej kompozycji przestrzennej z bramą cmentarną o profilowanym półokrągłym portalu. Pierwsza informacja o Golejowie pochodzi z roku 1286. W dokumencie wystawionym na zamku Wleń przez księcia Bolka I zostało poświadczono wójtowi prawo sądownictwa. We wsi i okolicy wykonano 33 kapliczki i figurki przydrożne.

16. Lubomierz

Stanowi jedno z najciekawszych, wykształconych jeszcze w średniowieczu miasteczek Dolnego Śląska i do dziś zachował pierwotny układ urbanistyczny. Rynek od stuleci jest dla miasteczka równocześnie główną ulicą i placem targowym. Do XVI w. okalała go drewniana zabudowa, jednak po licznych pożarach w większości wymieniono ją na murowaną. Duże piętno na krajobrazie Lubomierza okolic odcisnęła ponad 500-letnia dominacja klasztoru benedyktynek. Pozostały po nim wspaniałe zabytki, z których najważniejszy to

zespół budynków klasztoru z monumentalnym kościołem p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Maternusa. Stanowi on jeden z najcenniejszych zabytków baroku na Dolnym Śląsku. Istotnym elementem architektonicznym są malowidła sklepienne, przepiękny barokowy wystrój rzeźbiarski, ołtarz główny z 1775r., bogato zdobiona ambona i ołtarz w chórze mniszek. Znajduje się tam zbiór ponad 300 ruchomych dzieł sztuki. Z innych zabytków warto zobaczyć też kościół św. Anny czy kościół św. Krzyża.

Filmowcy zauważyli i wykorzystali malowniczą, niemal teatralną scenę miasta jako tło akcji kręconych tam filmów. Lubomierz zasłużył na miano „polskiego Hollywood” – to właśnie tu nakręcono, m.in. kultową trylogię: „Sami swoi”, „Nie ma mocnych”, „Kochaj albo rzuć”; filmy: „Kocham kino”, „Zakład” czy „Krzyż Walecznych”. W oparciu o ich popularność, począwszy od 1997r. w połowie sierpnia jest tu organizowany Ogólnopolski Festiwal Filmów Komedii, który ściągają wielu znakomitych aktorów i reżyserów. Twórców najśmieszniejszych filmów współczesnych wręczane są Złote, Srebrne i Brązowe Granaty. Od rana do wieczora na rynku, na wielkiej scenie trwa zabawa. Również „nocne marki” nie będą się nudzić, gdyż po zmroku są tu wyświetlane filmy.

Dla fanów „Samych swoich” miasto przygotowało specjalną atrakcję – umiejscowione w Domu Płócienników Muzeum Kargula i Pawlaka. Przed wejściem zapraszają do środka ich figury. Wewnątrz znajdziemy wiele rekwizytów z niezapomnianego filmu Sylwestra Chęcińskiego. Miłośnicy sztuki powinni odwiedzić Galerię „Za Miedzą”.